

Puipuiga o tau fānau mai te COVID-19

Polokalame tui puipui o te
COVID-19 mō nā tamaiti taki 5 ki
te 11 tauhaga te mātutua

Tui puipui ki te COVID-19 mō nā tamaiti taki 5 ki te 11 tauhaga

E i ei te āvānoa ki nā mātua ma nā mātua tauhi ke puipui ai a lātou fānau taki 5 ki te 11 te mātutua mai te COVID-19, i te fai o ni ō lātou tui puipui i he vaitui fakapitoa o te Pfizer mō tamaiti.

Ko te vaitui e fakaaogā mō nā tamaiti ko te Pfizer vaitui lava, kae e taigole te mālohi ma e taigole foki te vaitui e tui ai.

E lua ia vaitui o nā tamaiti e manakomia ke fai kae ke kātoa ai tō lātou puipuia. E fautuagia e ki mātou ke vā i he 8 vaiaho nā tui. E mafai te vā o nā tui ke fakataigole ki he 21 aho kāfai e manakomia, fakatakitakiga, kāfai tau tamaiti ka kāmata ni ona togafitiga i ni vailākau e tamate ai nā fitafita tau a tona tino (immunosuppressants).

E fautuagia e te Matāeke tau te Ola Mālōlō ke fai nā tui puipui o tau tamaiti kae ke puipuia ai ma fehoahoani ke puipui tō kāiga mā tō komiuniti mai te COVID-19.

Nā aogā o nā tui puipui

Ko nā tui puipui ko he auala tāua tenā ke puipuia ai e ki tātou nā tamaiti, vēia lava ko nā puipuiga mai te lā pe ko te fai o nā fuhipaku tavale. E puipuia ai tau tamaiti mai te lahi o nā fāmai pipihi ma e tāofia ai foki te pēhi o nā fāmai i tō kāiga ma te komiuniti.

I Aotearoa, e 12 ia fāmai pipihi e fai ai nā tui puipui o tamaiti e hē i ei he totogi, e i loto ai te tale vivini, mīhela ma te polio.

Nā aogā o nā tui puipui ki te COVID-19

Ko te fai o nā tui puipui o tamaiti taki 5 ki te 11 tauhaga e fehoahoani ke puipui ai nā tino i te kāiga iēia e hē katoatoa te mālohi e fakapokepoke lahi ai i te COVID-19.

Ko te hiama COVID-19 e hē hāfia ona uiga. E ui lava ko te COVID-19 e lahi lava hē lahi ni fakafitāuli ki tamaiti, ko nā āuga e tutuha lava ki he makalili tauale, e i ei nā tamaiti nā tauāle lahi lele na manakomia ai ke tāofi i te falemai. E mafai foki nā tamaiti ke pā ki ni tulaga faigatā e vēia ko te tauale e igoa ko te Multisystem inflammatory Syndrome (MiS-C) - he tauale e āfaina ai nā totōga valevale o te tino - e ōno manakomia ai ke tāofi i te potu e kikila ai nā tino kua fakapokepoke lahi lele i te falemai. E mafai foki ia tamaiti ke pā ki ni tulaga hē lelei mo he taimi mataloa lele e igoa ko te -long COVID, e tuha lava pe nā heki āfaina lahi i te COVID-19.

Vēia lava ko nā tino mātutua, kāfai ko tau tamaiti e āfaina i te hiama o te COVID-19, e mafai ke fakapipihi a ki lātou te hiama ki iētahi tino.

Te haogalēmū o te tui puipui e igoa ki te Pfizer

Ko te tui puipui Pfizer mō tamaiti e taki 5 ki te 11 tauhaga te mātutua, na māea te fai o nā hukehukega tau te ola mālōlō ki tamaiti i nā tauhaga iēnei. Ko te tulaga e i ei, ko nā tulaga e ōno āfaina ai te tino e lipotia mai e hē fakapokepoke lahi, e hē mataloa foki, ma e tutuha lava ki nā tulaga ōno āfaina ai mai iētahi vaitui.

Ko te tui puipui e fautuagia e lelei mō tamaiti e i ei ō lātou kili mageho pe ni tulaga e māfua mai i ni meakai. E hē i ei ni meakai, gelatin pe ko ni pauta latex i loto o te tui puipui Pfizer, vēia ko iētahi tui puipui.

Oioti te māfuāga e ōno hē mafai ai e he tino oi fai hona tui puipui ona ko te tulaga e oho ai hona kili mageho, kāfai na pā ki he tulaga fakapokepoke muamua (anaphylaxis) ki he vaitui o te Pfizer pe he mea i nā mea na fau ai te vaitui. Ko te vaitui Pfizer mō tamaiti, na fakatino foki e ia nā vāega uma ke mafai ai ke talia ke fakaaogā e vēia lava ko iētahi tui puipui o tamaiti. E hē i ei ni hukehukega faka te ola mālōlō na fakaheke venā foki ni hitepu e heki fakataunukua i te hiakiga o na tulaga tau te haogalēmū.

Tapenapenaga o tau tamaiti ke fai tona tui puipui

1. Fai ni tala fakamākeke ke fehoahoani ki tau tamaiti ke nahe popole.
2. Fakamautinoa e i ei he lātou mea na kai ma inu.
3. Hiaki ko ō lātou kofu e fai e faigōfie ai ke kitea ma maua gōfie te koga o luga o tōna lima.

Kāfai ko nā tamaiti e tamā popole, e fakataga ke kavatu ni mea vēia ni meatafaoga pe ko he telefoni kae ke fakavalevale ai.

Kāfai ko tau tamaiti nā i ei he tulaga nā pā ki ei ona ko he tui puipui na fai muamua, fakailoa ki te tino e fai e ia te tui puipui, fakailoa ki te fōmai kāiga kako heki pa ki te taimi e fai ai te tui, pe talanoa ki he tino fautua i luga o te telefoni fehoahoani ki na tui puipui - COVID Vaccination Healthline – **0800 28 29 26**.

Pepa fakataga

E tatau ke fanatu he mātua, he mātua tauhi pe ko he mātua fakapitoa i luga o te tulafono, ke kave te tamaiti ki te taimi kua uma te fakatonu ke fano ai, ko koe te tino matua e kikirāgia ma tuku mai te fakatagaga ke fai ō lātou tui puipuia.

I te taimi o te āvanoa, ko te tino matua ma te tamaiti e mafai ke fai ni fehili e lahi lele.

Āuga pe ko ni fakafitāuli fakapokepoke

Vēia lava ko iētahi vaitui puipui, ko tau tamaiti e ōno tigā tona lima pe fula foki te kogālīma na fai ki luga te tui. Ko iētahi fakafitāuli iēia e mafai ke tutupu, e mahani lava pe fokotahi pe lua ia aho, e aofia ai:

- tigā te ulu
- he fiva (lagona te vevela)
- mataninimo (lagona te tauale), puai, tafe te manava
- tino vaivai
- tino vaivai lava (veia e tauale, meatigā ma ogohia).

Ko nā mea e takalahi ma e iloa ai ko te vaitui e aogā. E fehoahoani lele kāfai e fakamākeke ke mālōlō, mā foki ni vai e lahi ke inu.

Ko nā tulaga fakapokepokea lahi o te vaitui a Pfizer COVID-19 e he tutupu hō, mā e mahani lava oi tutupu vave lele i te taimi lava e uma ai te fai o te tui puipui. Mo te māfuāga la tēnei, ko koe ma tau tamaiti ka tuku atu ki he koga hiakiga ke fai ma hiaki ai koulua e he tino o te kaufaigāluega tau te ola mālōlō ke fakamautinoa e maua he fehoahoani kāfai e manakomia.

Nā fakailo o he tūlaga fakapokepoke o te tui puipui e ōno aofia ai:

- faigātā ke manava
- fufula nā mata ma te fāi.
- e vave te tātā o te fatu
- he kili mageho kua puna valevale i tō tino
- mataninimo ma tino vaivai

Kāfai e kitea e koe ko tau tamaiti e i ei ni āuga vēnei, fakailoa vave ki te kaufaigālua tau te ola mālolō. Kāfai ko koe e hē i he koga e fai ai nā tui puipui, telefoni te 111.

Myocarditis and pericarditis ko ni tauale e afaina ai te fatu - e hē takalahi kae koni vaēga fakapokepoke lahi e o te vaitui Pfizer. I nā hukehukega tau te ola mālolō, e heki i ei ni tamaiti taki 5 ki te 11 tauhaga te mātutua kua maua i te fāmai, kae e tāua lahi lele ke mātau nā āuga mō nā tauhaga uma lele kua uma te fai o nā tui puipuia. Kāfai e i ei ni āuga o tau tamaiti i nā āuga i lalo nei, i he aho pē ko ni vaiaho i te umaga o te fai o te tui puipui, hakili fehoahoani vave lele.

Āuga o nā tauale fatu e vēia - myocarditis nad pericarditis:

- hē logotonu, lagona vēia e mamafa, mākeke pe tiga te fatafata
- faigatā ke manava
- lagona ko te fatu e vave lele tana tātā pe tuki lahi te fatu
- lagona te fia matapogia, tino vaivai ma mata ninimo.

Fakatonu hō hukehukega faka te ola mālōlō pē fano lava ki te koga e fai ai nā tui

Ko nā tui puipui ki te COVID-19 e maua e hēai he totohi ki nā tino uma lele Mai te aho 17 Ianuali, ko mātua pe ko nā mātua tauhi ma ā lātou fānau e mafai ke olo hako lava ki ni fale fakapitoa e fai ai nā tui puipui pe fakaaogā te kupega tēnei **BookMyVaccine.nz** ke fai tona tui puipui i nā fōmai kāiga, hauora, pe ko nā koga e mafai ke fakatino ai. Fakamautinoa e piki e koe nā vaitauhaga e hako.

Kāfai koe e fofou ke fakatonu ni āvanoa mō ni tamaiti e tokalahi pe ko koe e hē mafai ke fakatonu i luga o te neti, e mafai e koe oi telefoni ki te COVID Vaccination Healthline i te **0800 28 29 26** (8am–8pm, 7 aho i te vaiaho) ke fai e ki mātou nā āvanoa ma tali ni au fehili e lahi lele.

E iei foki nā tino fakamatala kupu.

Nā tamaiti iēia e i ei nā hē mālohi o te tino

Ko te team e gafa ma nā tino iēia e hē kātotoa te mālohi e āvanoa mai i te aho Gafua ki te aho Falaile mai te 8am ki te 8pm. E fehoahoani atu ki au tamaiti ma mafai ke fakatonu ni āvanoa ke fai ai nā tui puipui. E mafai ke tali ni au fehili e i ei āgai ki ni manakoga o tamaiti, e aofia ai ni ala e faigōfie, he auala ke feōaki ai e hē totohia, ma hō he tulaga e manakomia ai te tui puipui.

- Telefoni **0800 28 29 26** ma lolomi 2
- Fekau i te telefoni **8988**
- Imeli **accessiblecovidvaccinations@whakarongorau.nz**

Mo ni iētahi fakamatalaga

Mō ni iētahi fakamatalaga ma ni hokotaga ki nā hukehukega, ahiahi:

Unite Against COVID-19 – Covid19.govt.nz/tamariki

Ministry of Health – Health.govt.nz/CovidVaccineKids

Te Puni Kōkiri – Karawhiua.nz

Ministry of Pacific Peoples – mpp.govt.nz

E i ei ni au fehili agai ki te vaiwai

Talanoa ki he tino o te kaufaigāluega kua uma te tauako,
COVID Vaccination Healthline – **0800 28 29 26**

8am–8pm, 7 aho o te vaiaho